

Antropologický pohled na jednu pražskou BDSM komunitu

Martina Cichá¹ – Giuseppe Maiello²

1 Katedra antropologie a zdravotní pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

2 Katedra marketingové komunikace, Fakulta ekonomických studií, Vysoká škola finanční a správní v Praze, Česká republika

Do redakce doručeno 25. září 2019; k publikaci přijato 16. června 2020

AN ANTHROPOLOGICAL SIGHT AT ONE OF PRAGUE BDSM COMMUNITY

ABSTRACT The article enables an anthropological insight into the topic of people's lives, in particular the BDSM community. Through field research which included a long-term participant observation, and formal and informal interviews with passive as well as active members of the community – the authors can now summarize their conclusions. It has been confirmed that the most commonly used practices also in the investigated community are bondage and spanking, taking into consideration however, the fact that their specific techniques are various, in quantity and quality. Therefore it can range from a minor to a total restriction (for bondage), as well as from minimal to severe pain caused by spanking, or (and) humiliation that has equally varying degrees, a different character, and uses a variety of resources and tools. The sexual act itself is not the primary objective although it sometimes occurs. Far more important for the members of the community is the possibility to gather together in a specific setting, to maintain good relations and to ensure a pleasant, mutually enriching, friendly atmosphere; to satisfy one's own intimate and sexual needs both physically and mentally; and thus consolidate and protect their own sexual and personal identity.

KEY WORDS BDSM; dominance; submission; bondage; spanking; sexuality; identity; qualitative research; netnography

ABSTRAKT Práce umožňuje antropologický vhled do tematiky života lidí ve specifické, BDSM komunitě. Prostřednictvím terénního výzkumu, jehož součástí bylo dlouhodobější zúčastněné pozorování a formální i neformální rozhovory s pasivními i aktivními členy této komunity, autoři dospěli k sumárním závěrům. Bylo potvrzeno, že nejčastěji používanými praktikami jsou i ve zkoumané komunitě bondage a spanking, ovšem jejich konkrétní techniky jsou co do kvantity i kvality různé. Tedy může jít o velmi malé až totální omezení (u bondage), stejně tak minimální až krutou bolest, způsobenou spankingem, nebo (a) o ponížení, které má stejně tak různou míru, různý charakter, s využitím nejrůznějších prostředků a pomůcek. Méně často je smyslem těchto aktivit sexuální akt jako takový; jde spíše o jejich sexuální podtext. Daleko podstatnější je pro členy této komunity možnost scházet se v tomto specifickém prostředí, udržovat dobré vztahy, vzájemně se obohacovat, dbát o příjemnou, přátelskou atmosféru, saturovat vlastní intimní a sexuální potřeby, a to jak na úrovni fyzické, tak psychické, a díky tomu si upevňovat a chránit svou vlastní sexuální i osobní identitu.

KLÍČOVÁ SLOVA BDSM; dominance; submisivita; bondage; spanking; sexualita; identita; kvalitativní výzkum; netnografie

ÚVOD

Téma, kterým se zde zabýváme, spadá do oblasti antropologie sexuality. K jeho zpracování je potřeba celostního přístupu (srov. Cichá a kol., 2014), neboť vstupujeme nejen na terén sociální a kulturní antropologie, když se zde protíná problematika života v komunitě s problematikou specifické subkultury, ale z části také do oblasti antropologie biologické, když meritorně jde o zásahy na/nebo přímo do lidského těla, v úzce somatickém slova smyslu.

V našem textu budeme používat zkratku „BDSM“, ve smyslu identifikace vztahové, sexuálně nekoitální praktiky a hry, ve kterých se zdůrazňují a realizují fantazie založené na bolesti, nerovnováha moci a/nebo ponížení mezi dvěma nebo více dospělými a souhlasícími partnery.¹

¹ Podle Oxfordského anglického slovníku je termín „BDSM“ kombinací zkratk pro *Bondage and Dominance (BD)*, *Dominance and Submissivity (DS)* a *Sadism and Masochism (SM)*, (srov. Ambrosia et al., 1990, 109). Termín „komunita BDSM“ je spojen se začátkem komunikace prostřednictvím internetu a zejména sociálních sítí.

V souvislosti s konceptem naší práce se můžeme odvolat i na slova Anthonyho Giddense (2012, 25): „V současnosti je už ‚sexualita‘ objevena, otevřena a zpřístupněna k budování rozličných životních stylů. Je to něco, co každý z nás ‚má‘ anebo si kultivuje; není to už přirozená vlastnost, kterou u sebe jedinec jako daný stav věcí prostě akceptuje. Někakým způsobem, který je třeba prozkoumat, sexualita funguje jako tvárný rys vlastního já, jako primární spojovací bod mezi tělem, vlastní identitou a sociálními normami“.²

Některé BDSM aktivity nepochybně praktikují v soukromí i další lidé, kteří sami sebe nepovažují za BDSM aktivní. V zásadě se zde tedy budeme zabývat identitou jedinců, kteří se sdružují ve specificky organizované komunitě, jež funguje na principu sdílených BDSM zkušeností. V tomto případě můžeme hovořit přímo o životním stylu, který je pro členy takovéto BDSM komunity příznačný. Naším meritorním zájmem je realita každodenního života lidí, kteří se v naší zkoumané komunitě setkávali, byť ve smyslu určité redukce, neboť, jak už v 60. letech 20. století uvedli Peter L. Berger a Thomas Luckmann (1999, 28), „realita každodenního života je organizována podél osy ‚tady‘, již je mé tělo, a osy ‚ted‘ přítomného okamžiku“. Skrze toto „tady a ted“ tedy soustřeďujeme svou pozornost na realitu každodenního života. To, co nás „tady a ted“ v každodenním životě potkává, je naším vědomím považováno za tu nejvěrohodnější realitu. Z této premisy vycházíme i v našem výzkumu. Uvedení autoři se současně zabývají typy identit, coby „relativně stabilními prvky objektivní sociální reality“. Současně však o identitách hovoří jako o „psychologiích“ dotýkajících se „roviny reality, která má pro všechny jedince největší a nejtrvalejší subjektivní důležitost“ (Berger, Luckmann, *op. cit.*, 170–177; srov. také Bauman, 1990). Tato, tzv. subjektivní, „vyjednatelná“ identita (srov. též Pizzorno, 1983; Gianni, 2001) je tedy další z premis, významných pro náš výzkum.

Sexuálních, nekoitálních her, které lidé tzv. BDSM praktikující³ využívají, je nepřeberné množství, nicméně v období našeho výzkumu byly ve zkoumané komunitě nejčastěji prováděny *bondage* a *spanking*.⁴

2 Zajímavý přístup k výzkumu identity v teoretické rovině nabízí Juhila Kirsi (2004, 261–262), a to skrze „kulturně dominantní kategorizace“. Jejich prostřednictvím je, dle Kirsi, produkována a udržována sociální a morální řád. To na jedné straně přispívá k vzájemné orientaci a setkávání lidí v různých situacích, ve výsledku k harmonii ve společnosti, na straně druhé může vést k diskriminaci, k „vězení identity“, prostřednictvím připisování negativních charakteristik některým lidem. To je zřejmě také důvod, proč drtivá většina BDSM praktikujících jedinců ve vztahu k veřejnému prostoru zůstává v přísné anonymitě.

3 Lidé praktikující BDSM sami sebe občas označují jako „BDSM pozitivní“ (v písemné formě, v internetových diskuzích apod. uvádějí *BDSM+*). Toto emické označení ve své kvalifikační práci z roku 2014 uvedla i Lenka Rejfiřová, která se zabývala analýzou stejné komunity (Rejfiřová, 2014, 12). Po dlouhé úvaze jsme se rozhodli používat termín srozumitelnější, který odpovídá anglickému termínu *practioner*, tj. BDSM praktikující (*BDSM practioners*).

4 Zdá se, že data, která již v roce 1991 shromáždili Chris C. Gosse-

Bondage je pojmově spojována s disciplínou (BD), přičemž ten, kdo je spoután, zde funguje jako příjemce vzrušení z fyzického nebo (a) psychického omezení, bezmoci. Dárce je pak ten, kdo fyzicky více či méně, prostřednictvím různých pomůcek, omezí toho druhého. Badatelé zabývající se touto tematikou, stejně tak samotní BDSM praktikující, se shodují v tom, že vymezit hranice mezi B/D a D/S je problematické. Jak uvádí např. Eva Jozífková (2017), „Hranice mezi B&D a D/s může být nejasná. B&D podle některých definic splývá s D/s a podle jiných se překrývá spíše s fyzickým SM. Pomáhá uvědomit si, zda jedinec preferuje pocit podřízenosti či nadřízenosti, nebo spíše určitou sexuální praktiku“. Sami BDSM praktikující se shodují na tom, že je to velmi individuální. Např. vysoké podpatky mohou být některými vnímány jako symbol dominance – žena je vyšší, má atraktivní nohy, tlak nohy s vysokým podpatkem působí bolestivě, tedy celkově působí dominantně, podle jiných jde o symbol submise – podpatky jsou nepohodlné, špatně se na nich chodí, žena může působit jako „prostitutka“ apod.

Podobně můžeme soudit o *spankingu*. Fyzická stimulace je v tomto případě podmíněna drážděním inervovaných erotogenních partií, nejčastěji na hýždích a zádech. Z hlediska psychického jde často o pocity submisivity, studu a explicitní intimity na straně příjemce. Avšak BDSM praktikující jedinci tvrdí, že stejně tak může být podnětem, inspirací, zdrojem energie, projevem hrdosti, ale i fetišem. Až na výjimky *spanking*, stejně jako *bondage*, funguje na bázi vzájemné důvěry, s respektem ke stanoveným mezím mezi dárce a příjemcem BDSM aktivit.

V praxi jde tedy nejčastěji o tzv. konsenzuální sadomasochismus, který má charakter *power play*, tedy jakési hry, která probíhá na principu vzájemné dohody, od začátku do konce (Henkin, Holiday, 2006; srov. též Grau, 1997). Vše se tedy realizuje za informovaného souhlasu dvou nebo více partnerů, ať už jde o využívané praktiky, jejich konkrétní techniky, intenzitu bolesti, která má zpravidla stupňující se charakter atd., včetně ukončení celé „hry“. Právě charakter *power play* se v BDSM komunitě jeví jako mnohem významnější než fenomén bolesti (srov. Weiss, 2006; Harviainen, 2011)

Lidé obecně svoji sexualitu regulují (srov. Zvěřina, 2014). V případě BDSM jsou v zásadě možné dva přístupy. Prvním z nich je pravidlo „*safe, sane, consensual (SSC)*“, tj. bezpečné, přičetné a oboustranně odsouhlasené aktivity. Reálně je však daleko rozšířenější druhý přístup (i když se často tvrdí opak) – přístup „*risk-aware consensual king (RACK)*“, což bývá překládáno za konsenzuální „úchylení“, kde si jsou všechny participující subjekty vědomy možných rizik.

Na BDSM praxi lze nahlížet z různých úhlů pohledu. Jedním z nich je pohled biologicko-medicínský, který je sám o sobě velmi složitý (srov. Weiss, 2008; Jozífková, 2011). Proto také snaha o něj, má-li být seriózní, vysoce překračuje možnosti této studie.

lin, Glenn D. Wilson a Paul Barret v rámci ženské populace BDSM (Gosselin et al., 1991), zůstávají konstantní (srov. Bridges et al., 2013; Coppens et al., 2019).

V této práci je klíčový pohled antropologický. K BDSM můžeme přistupovat jako k alternativnímu sexuálnímu chování vedle konvenčního sexuálního chování, ve stejném duchu, v jakém vnímal „perverz“ Michel Foucault (1976; srov. Newmahr, 2010). Stejně tak můžeme přijmout tezi, že dominance a submisivita působí jako silně sexuálně vzrušující podněty pro velkou část populace (srov. Jozífková, 2006; 2010).

CÍL

Cílem této práce je odpovědět na otázku, jaký je životní styl lidí, sdružujících se ve vybrané pražské BDSM komunitě, v jeho vybraných jednotlivostech, v přímé vazbě na jejich setkávání v rámci této komunity, jaká je v této souvislosti jejich identita.

METODIKA

Výzkum, který jsme realizovali v rámci kvalitativního výzkumného designu (srov. Bernard, 2017), měl charakter dlouhodobějšího pozorování života lidí v této BDSM komunitě. S jejich vybranými členy jsme vedli anonymní, zcela neformální rozhovory. S 10 respondenty jsme realizovali rozhovory, které měly formálnější charakter (polostrukturované rozhovory).

Výzkum trval celkem 21 měsíců. Byl realizován v letech 2016 až 2019, primárně v jednom specifickém, dnes největším pražském BDSM klubu, sekundárně v rámci jedné uzavřené skupiny na sociální síti Facebook.

Jeden z nás (výzkumník) klub navštěvoval pravidelně – jednou týdně. Nejdelsí a nejkomplicovanější fází výzkumu byla počáteční fáze, kdy výzkumník, který netajil svoji identitu (včetně profese) musel být akceptován členy zkoumané komunity (fáze akceptace). Standardně bývalo v klubu přítomno min. 60 lidí (tzv. *kecací čtvrtky*). Ve vybraných dnech (během různých, tematicky zaměřených akcí) se v průběhu večera v klubu vystřídalo až 300 lidí. Drtivá většina respondentů byla tzv. *štamgasty*, tj. navštěvovali klub pravidelně (min. jednou za měsíc, častěji každý týden).

Druhý výzkumník (v tomto případě výzkumnice), který se s uvedenou komunitou rovněž osobně seznámil, pracoval na zpracování získaných dat, ve spolupráci s prvním výzkumníkem.

V průběhu výzkumu se podařilo získat 3 respondenty, kteří souhlasili s hloubkovým rozhovorem a současně dali doporučení dalším BDSM praktikujícím, posléze respondentům, díky čemuž bylo možné realizovat další rozhovory (metoda sněhové koule). V rámci této výzkumné strategie jsme nakonec získali všech 10 respondentů. V průběhu výzkumu se pro nás stal privilegovaným informátorem jeden z nich, který byl v daném čase současně studentem jednoho z výzkumníků (v tomto případě výzkumnice).

Facebookova komunita, která byla rovněž předmětem našeho výzkumu, čítala ve sledovaném období více než 1000 osob.

Netnografický výzkum trval do dubna 2018, kdy společnost *Facebook, Inc.* (dále jen „FB“) zavedla cenzuru u všech skupin zabývajících se BDSM, a konsekventně došlo ke ztrátě většího množství dat.

Výsledky našeho pozorování jsme zanášeli do záznamového archu a následně sumarizovali. Odpovědi získané prostřednictvím rozhovorů jsme analyzovali, posléze kódovali a kategorizovali, s cílem dospět k sumárním závěrům, týkajícím se každodennosti života ve vybrané BDSM komunitě a subjektivní identity jejich členů. Podobným způsobem jsme analyzovali také data, získaná z komunikace na FB.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Zkoumanou BDSM komunitu tvoří jedinci BDSM praktikující, tj. BDSM aktivní i pasivní příznivci. Tzv. aktivní BDSM jsou jedinci, kteří praktikují jednu nebo více BDSM praktik. Tzv. pasivní jsou ti, kteří s tímto životním stylem jen sympatizují, na místní akce chodí kvůli svému zájmu o BDSM, aniž by jej sami praktikovali. Chápu to jako společenskou událost, možnost setkat se s lidmi, kteří jsou „fajn“, „v pohodě“, cítí se zde dobře. Důvodem je i to, že se na BDSM praktiky nejspíše i rádi podívají.⁵

Zajímavým výsledkem našeho pozorování je i to, že příslušníci této komunity, kteří aktivním BDSM způsobem života žijí, sami sobě říkají „my úchylové“, vzájemně se tak označují, a to sympatickým tónem, bez ohledu na to, jak moc je kdo z nich BDSM aktivní či na to, jaké konkrétní praktiky používá či jaké se mu líbí. Slovo „úchyl“ má tedy ve studované komunitě vyložené pozitivní konotace. Výstižně to vyjádřila jedna z respondentek (20–25 let): „*Kdo není úchyl, tady nemá co dělat.*“ Stejně tak důležitá je však snaha z jejich strany chránit svoji identitu, v tomto případě nejen individuální, ale i skupinovou, před těmi ostatními, tj. „ne-úchyly“, a to právě proto, aby nebyli lidmi „z venku“ ostrakizováni.

Místo, kde se aktéři a sympatizanti BDSM scházejí, navštěvují dominantní osoby – muži i ženy, zastávající standardní dominantní role (tj. *pán/paní – madam, dominant/domina – dom, majitel/majitelka, učitel/učitelka, otec/matka* apod.). Fungují tedy jako „TOP (hořejšek)“ Jak uvedla jedna z respondentek (25–30 let): „*BDSM praktikuji 7 let, tedy praktikovala jsem je dříve, než se vytvořila tato komunita – cca před 2 lety.*“⁶ *Zde*

5 K dispozici nemáme kvantitativní data, kterými bychom mohli doložit, jaká je proporcionalita mezi BDSM tzv. aktivními a pasivními. I lidé v BDSM neaktivnější se někdy rozhodnou „dát si odpočinek“, a pak jsou tedy k nerozeznání od těch pasivnějších, nebo naopak – pasivní příznivci BDSM jednou za čas udělají v tomto smyslu „překvapení“. Nesoustředili jsme se na sběr „tvrdých dat“, a to z toho důvodu, že bychom pravděpodobně ztratili důvěru našich respondentů a data, která jsme právě díky naší výzkumné strategii získali, bychom k dispozici neměli. Kvalitativní výzkumný design byl od počátku naším cílem.

6 Komunita BDSM se formovala několik let. Respondentka měla na mysli období, kdy byla zahájena aktivita zkoumaného klubu v nových prostorách, kde jsme prováděli výzkum.

spíše sedávám s přáteli. Občas si vyhlídnu nějakého mladíka, vím, jak ho získat“.

Druhá skupina osob z námi sledované komunity plní standardní submisivní role. Tito jedinci bývají označováni různými zdrobnělinami: *submis, subík/subinka, otrok/otrokyně, sluha/sluzka*, ale také *oběť, žák/žákyně, syn/dcera, bottom*, apod. To je i případ respondenta (25–30 let): *„Stojí za to dělat, co si ona přeje.“ Nejlepší moment je, když si Tě pak vezme do pokoje a je nějaký sex.“*

Jsou zde i tací, kteří zastávají obě role – dominantní i submisivní – tedy na základě volby či je dle potřeby střídají, nebo v tomto ještě nemají zcela jasno, rádi by vyzkoušeli všechny tyto polohy.⁸ Výstižně to vyjadřuje další respondentka (25–35 let): *„Toto místo jsem našla na internetu. Dorazila jsem sem sama. Myslela jsem, že zde spíše najdu nové sexuální zkušenosti. Ve skutečnosti jsem pochopila, že o sex tady moc nejde, ale hlavně o přátelství, tak sem chodím ráda. My, baculaté holky, nemáme pocit, že by se tady na nás někdo díval skrz prsty. Spíše naopak. Zatím BDSM nepraktikují, jenom se dívám. Ale chtěla by to zkusit. Nevím ale ještě v jaké roli.“*

Klub, kde se komunita schází, je na relativně opuštěném místě. Na první pohled působí jako skladiště, garáž apod. Uvnitř se nachází vstupní hala s barem, stoly a židlemi. Celý prostor připomíná prostorné bistro. Jsou zde také toalety a venkovní terasa. Na podlaží se nachází několik místností, včetně prodejny erotických a zdravotnických pomůcek se zaměřením na BDSM. Je zde místnost s gynekologickým stolem a drobným instrumentáři, dále dvě tzv. mučírny a privátní pokoje s nastavitelným režimem prostřednictvím barev na papírových „hodinách“ na dveřích: červená znamená obsazeno a současně zákaz vstupu, žlutá znamená obsazeno s možností vstoupit, získat souhlas k pozorování nebo i k účasti, zelená znamená volný vstup. Během větších akcí s BDSM tematikou (jako jsou např. festivaly, plesy apod.) se otevírá velký sál, který bývá jinak zavřený, i pro několik stovek lidí dohromady. Dlouhodobějším pozorováním a prostřednictvím neformálních rozhovorů jsme zjistili, že ve zkoumaném klubu je hojná i účast mimopražských lidí, a to heterosexuálů, homosexuálů, bisexuálů i transsexuálů. Mezi našimi respondenty byl i jeden transexuál (35–40 let): *„Jezdím z daleka. Zde mohu být oblečená, jak se mi chce. Jsem respektována, i když se občas nechám ponižít.“*

Někteří zde chodívají v párech, avšak ne vždy se jedná o partnera, s nímž je daný jedinec ve vztahu. Někteří BDSM praktikující své partnery relativně často střídají, avšak většinou si vybírají ze stálého okruhu kamarádů. Poměrně častá je také participace na praktikách jiných, buď pasivní, tj. jejich pozorování, nebo aktivní, tj. přímá účast na těchto praktikách, např. účast na spankingu apod. Ve zkoumané BDSM komunitě byli i respondenti, které byli označováni jako „vanilky“, tedy jedinci, pro které není běžná BDSM aktivita, praktikují

ji zřídka, nebo v tomto smyslu mají hodně málo zkušenosti. To byl i případ muže (50–55 let), který se v průběhu rozhovoru označil za dominantního. Na otázku, jak dlouho a často navštěvuje tento klub, odpověděl: *„Občas, ne často.“* Současně v odpovědi na otázku, jak nejčastěji tráví večer v tomto klubu, uvedl: *„Dívám se, občas se i zúčastním.“* Výjimečně BDSM praktikuje i mimo tuto komunitu, avšak nikoli se svou stálou partnerkou. Ptali jsme se také na pocity, emoce, které při BDSM praktikách běžně mívá. V této souvislosti uvedl: *„Do teďka mi šlo hlavně o to dát to, co submisivní partnerka chce. Být dominantní má smysl jen tehdy, dokud to partnerka akceptuje a užívá si moji dominanci.“*

V podstatě nekompromisní je zde dodržování stanovených pravidel, a to jak na úrovni organizace celé této komunity, tak v rámci jednotlivých párů či širší skupiny partnerů. Jak jsme již naznačili, pro místní komunitu je příznačná výborná atmosféra, vstřícnost a otevřenost. Můžeme konstatovat, že uvnitř komunity jdou její příslušníci často hodně daleko za hranice intimity, standardní pro většinovou populaci. Mimo ni je však typická spíše uzavřenost až tabuizace. Lidé mimo tuto komunitu o BDSM orientaci jedince většinou nic neví, tedy jen velmi úzký okruh lidí je o tomto zaměření informován. Nicméně existují i výjimky. Např. setkali jsme se s mužem, který svoje BDSM aktivity nijak netají, ví o ní jeho rodina, přátele, kamarádi, spolužáci, ba dokonce někdy je do tajů BDSM světa sám zasvěcuje, i když většinou jen na úrovni ústního sdělení.

Zařízení funguje ve stanovené dny a hodiny, v souladu s režimem standardních a mimořádných akcí. Stanovený řád platí za všech okolností, je zveřejněn na nástěnce, avšak slouží víceméně jen pro nové návštěvníky. Místní jej velmi dobře znají a také respektují. Vybraný den v týdnu je tzv. *kecací*, nemá tedy tematické zaměření (oproti jiným akcím, které mají tematický charakter, např. *revers party, fetish party* apod.). Smyslem „kecacích“ srazů je strávit čas hovorem s příjemnými lidmi, v případě „noviců“ vzájemné seznámení. Co se týče BDSM praktik, záleží na okolnostech, ale zpravidla se zde odehrávají *spanking, bondage, event*. aktivity, které bychom mohli označit jako „mučení“, někdy také aplikace jehel či manipulace s jinými pomůckami, včetně erotických pomůcek. Ne vždy mají tyto praktiky přímý sexuální náboj, pokud ano, nemusí se jednat o koitus, může jít např. o penetraci erotickou pomůckou, orální sex apod. Na otázku, zda za ní submisivní osoba chodí nebo zda ji vyhledává sama, jedna dominantní žena (50–55 let) odpověděla: *„Tohle jsou třeba kluci, co chodí za mnou.“* Já si spíš vybírám. Oba už mám dlouho a *Honey¹⁰ je vyloženě můj – má můj obojek¹¹*. Ne všichni se tedy mohou stát její „sub“, a je na ní, koho si vybere. Uvedla: *„Je nějaká skupina kluků, co se snaží, abych si je vybrala ... Ale tihle za mnou už*

9 Pozn. výzk.: Během výzkumu jsme v jejím případě zaznamenali kontakt s dvěma muži a jednou ženou

10 Pozn. výzk.: anonymní přezdívka.

11 Dát submisivní osobě obojek je výrazem uznání ze strany dominantní osoby. Znamená to, že dominantní jedinec od této chvíle vnímá tohoto *sub* jako „svého“. Že patří svému „pánovi“ nebo „paní“, to je postoj i samotné submisivní osoby (srov. také Weiss, 2011, 101 sgg.).

7 Jde o různé formy ponižování, které jsou – ale jen málokdy – následovány sexuálním stykem v místnosti s postelemi.

8 Alespoň jednou za rok se konají i tzv. switch party, kdy se pouze ten večer dominantní jedinci stanou submisivními a naopak.

chodí dlouho, jen teď měli trochu pauzu.“ Dotázali jsme se, jaké praktiky svým „sub“ dovolí. „Záleží jak komu. Sex ne. Orál – no to už musí být hodně hodný. Mám své hračky ráda. Ale jsou to jen hračky.“

Velmi důležitou skutečností, která neunikla našemu pozorování, byly průběžné, pro běžného pozorovatele někdy i razantní změny v chování mezi dominantní a submisivní osobou. Považujeme je za součást již zmíněné „BDSM hry“, ale v některých případech jde nepochybně o emoce, které tyto osoby vzájemně mají a někdy i navenek projevují. Takto to vyjádřila i jedna ze submisivních respondentek (25–30 let) v souvislosti se spankingem: „Nejlepší momenty jsou, když Tě někdo bičuje a pak Tě hladí. Pochopíš, že ta bolest stála za to.“ To je dobře pozorovatelné nejen v průběhu tzv. akčnění (máme na mysli akt bičování v terminologii českých BDSM praktikujících), ale zejména na jeho konci. Slovy jednoho z respondentů (20–25 let): „krutost & něha, dokonce bych řekl, že to nejde ani jinak dělat, pokud chce člověk dosáhnout toho správného koktejlu endorfinů“. Běžná je následná péče o „postižená“ místa, např. ošetření hýždí či jiných partií těla po bičování nebo ošetření kůže po vpiších jehel apod., tedy *aftercare*. Tentýž respondent dále upřesňuje: „Nejde jen o to fyzické, jako ošetření ran (nejčastěji kalciovka, heparoid) či dezinficiens (Softasept, Skinsept či neštipavý Dettol), ale i o psychickou péči. Jak hořejšek, tak spodek může být po akci psychicky zničený a preferuje fyzický kontakt jako tulení, mazlení“.

Jak jsme již uvedli, BDSM aktivity mají svůj začátek, průběh a konec. Běžně však probíhají zcela dobrovolně, s respektem k přání toho druhého. „Hra“ končí v momentě, kdy dominantní partner zaznamená „stopku“ ze strany svého submisivního partnera. Ačkoli z významu samotných pojmů „dominantní“ a „submisivní“ vyplývá, že dominantní jedinec ovládá toho submisivního, na základě pozorování a údajů, získaných z rozhovorů dospíváme k zjištění, že tomu tak ve skutečnosti není. V podstatě je to submisivní partner, který určuje kdy, co a jak se bude v rámci BDSM praktik realizovat. Je to on, kdo rozhoduje o míře omezení, bolesti či ponížení, které jsou pro něj akceptovatelné a které mu zpravidla přináší uspokojení či přímo slast. Dominantní partner to, až na sporadické výjimky, respektuje. Jde skutečně o chování na bázi vzájemné dohody, o hru, která nabývá velmi reálných obrysů či se přímo stává plnohodnotnou realitou, a to do té míry, že zcela pohlcuje všechny její účastníky, dává jim pocit intenzivních prožitků a zkušeností.

ZÁVĚR

Anthony Giddens se ve svých *Proměnách intimacy* (orig. 1992) odvolává na výzkumy Lillian Rubin (1990) a v této souvislosti hovoří o „rozšiřující se variabilitě sexuálních praktik, jež lidé sami provozují anebo je považují za vhodné pro jiné, pokud se jim to líbí“ (Giddens, 2012, 20). Tento postulát můžeme tím spíše aplikovat i na námi zkoumanou BDSM komunitu. Výzkumník byl svědkem i takových aktivit, jako jsou propichování těla, aplikace vosku, skarifikace apod., a musel kon-

sekventně vytvořit emoční bariéru, aby vůbec mohl toto pozorování zvládnout. Ale i u těchto druhů aktivit nemůžeme tvrdit, že šlo o praktiky nějak neobvyklé nebo přímo „nenormální“, „úchylné“ apod. Jsou nedílnou součástí mentálního i fyzického světa lidí, kteří se v takovýchto komunitách sdružují, a proto musí být bez výhrad akceptovány.

PODĚKOVÁNÍ

Autoři děkují všem svým anonymním respondentům a majitelům klubu, kde byl proveden výzkum. Speciální poděkování patří Mgr. Davidu Vejchodovi za cenné rady a připomínky a zprostředkování kontaktů na další členy BDSM komunity.

LITERATURA

- Ambrosia, Kristine – Lanza, Joseph (1990): „Fakir Musafar Interview“. In: Parfrey, Adam, *Apocalypse Culture. Expanded & Revised Edition*, Port Townsend: Feral Haus.
- Bauman, Zygmunt (1990): *Thinking sociologically*. Oxford: Blackwell.
- Berger, Peter L. – Luckmann, Thomas (1999; orig. 1966): *Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Bernard, Harvey Russel (2017): *Research Methods in Anthropology. Qualitative and Quantitative Approaches*. 6. vyd., Lanham: Rowman & Littlefield.
- Bridges, Ana J. – Senn, Charlene Y., – Andrews, Arthur R. (2013), Women, Erotica and Pornography. In: Castañeda, Donna, ed., *The Essential Handbook of Women's Sexuality*, Svazek 1, 253–274
- Cichá, Martina a kol. (2014): *Integrální antropologie*. Praha: Triton.
- Coppens, Violette – Ten Brink, S. – Huys, Wim – Franssen, Eric – Morrens, Manuel (2019): A Survey on BDSM-related Activities: BDSM Experience Correlates with Age of First Exposure, Interest Profile, and Role Identity, *The Journal of Sex Research*, 57(1), 129–136 .
- Foucault, Michel (1976): *Histoire de la sexualité I: La volonté de savoir*. Paris: Gallimard.
- Gianni, Matteo (2001): Multiculturalism, Differentiated Citizenship, and the Problem of Self-Determination. In: Dallmayr, Fred – Rosales, José, eds., *Beyond Nationalism? Sovereignty and citizenship*. Lanham: Lexington Books, 221–240.
- Gosselin, Chris C. – Wilson, Glenn D., Barrett, Paul (1991): The personality and sexual preference of sadomasochistic women, *Personality and Individual Differences* 12(1), 11–15.
- Dallmayr, Fred – Rosales, José, eds., (2001): *Beyond Nationalism? Sovereignty and citizenship*. Lanham: Lexington Books.
- Giddens, Anthony (2012; orig. 1992): *Proměny intimacy. Sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha: Portál.
- Gray, Johnson (1997): „What do B&D, S&M, D&S, ‚top‘, ‚bottom‘ mean“. [online]. *The soc.subculture.bondage-bdsm FAQ List* [cit. 23.5.2019] Dostupné z: <http://www.leathernoses.com/generalbdsm/ssbfaqdefines.htm>.
- Harviainen, J. Tuomas (2011): Sadomasochist role-playing as live-action role-playing: a trait-descriptive analysis. *International Journal of Role-Playing* 2, 59–70.
- Henkin, William A. – Holiday, Sybil (2006): *Consensual Sadomasochism: How to Talk About It and How to Do It Safely*. Los Angeles: Daedalus Publishing Company.
- Jozífková, Eva – Flegr, Jaroslav (2006): Dominance, submissivity (and homosexuality) in general population. Testing of evolutionary hypothesis of sadomasochism by internet-trap-method. *Neuroendocrinology Letters* 27(6), 711–718.
- Jozífková, Eva (2010): Pravda, hanba a diagnóza: proč vyjmout sadomasochismus ze seznamu deviací. *Fórum sociální práce* 2, 53–63.

- Jozifkova, Eva. (2011): Revize F65.5: Sadomasochistický sex jako alternativa a nikoliv jako porucha. *Sexuológia Sexology* 11, 20–23.
- Jozifkova, Eva. (2017): Otázky a odpovědi: Co znamená BDSM, D/s, fyzické SM, B&D, leathersex?, [online]. *En.K BDSM info* [cit. 8.4.2020]. Dostupné z: http://www.en-k.net/questions/otazka2_1.html
- Kirsi, Juhila (2004): Talking Back to Stigmatized Identities: Negotiation of Culturally Dominant Categorizations in Interviews with Shelter Residents. *Qualitative Social Work* 3(3), 259–275.
- Newmahr, Staci (2010): *Rethinking king: Sadomasochism as Serious Leisure*. Buffalo, New York: Buffalo State College.
- Pizzorno, Alessandro (1983): *Identità e interesse*. In: Sciolla, Loredana, ed. *Identità. Percorsi di analisi in sociologia*. Torino: Rosenberg and Sellier, 139–154.
- Rejřířová, Lenka (2014): *Sexuální hry se zaměřením na konsenzuální sadomasochismus*. Bakalářská práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta.
- Rubin, Lillian B. (1990): *Erotic Wars*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Weiss, Margot D. (2006): Working at play: BDSM sexuality in the San Francisco Bay area. *Anthropologica* 48(2), 229–245.
- Weiss, Margot (2011): *Techniques of Pleasure: BDSM and the Circuits of Sexuality*. Durham-London: Duke University Press.
- Weiss, Petr (2008): *Sexuální deviace. Klasifikace, diagnostika a léčba*. Praha: Portál.
- Zvěřina, Jaroslav (2014): Antropologie sexuality. In: Cichá, Martina a kol. *Integrovaná antropologie*. Praha: Triton, 164–171.

AUTOŘI

Cichá, Martina, doc. Mgr. Ph.D. Všeobecná sestra, antropoložka a pedagožka. Po studiu na střední zdravotnické škole a nemocniční praxi sestry vystudovala magisterský obor Učitelství odborných předmětů pro střední zdravotnické školy na Pedagogické fakultě UP v Olomouci (2000). Na stejném pracovišti v roce 2004 ukončila doktorské studium oboru Antropologie a v roce 2007 habilitovala v obo-

ru Pedagogika. V kontextu s tématy disertační a habilitační práce se i v badatelské a publikační oblasti věnovala zejména tematice multi-kulturalismu a multikulturní / interkulturní výchovy. Svůj odborný zájem soustředila také na aplikaci společenských poznatků pro potřeby pomáhajících profesí, zejména zdravotnických a sociálních pracovníků. V poslední době se intenzivněji věnuje problematice antropologie sexuality. Je autorkou nebo spoluautorkou řady monografií, publikací v tuzemských i zahraničních časopisech, též studijních textů. Aktuálně působí na Katedře antropologie a zdravotní vědy Pedagogické fakulty UP v Olomouci a na Ústavu zdravotnických věd Fakulty humanitních studií UTB ve Zlíně. Mimo jiné vyučuje předměty Člověk ve společnosti, Kultura a její proměny, Antropologie těla, zdraví a nemoci a Lidská sexualita v interdisciplinárních souvislostech.

Maiello, Giuseppe, doc. dott. Ph.D. et Ph.D. Vystudoval politické vědy se zaměřením na východní Evropu na Univerzitě „L’Orientale“ v Neapoli (dott.) a na stejné univerzitě i doktorandský obor mezinárodní studia (Ph.D.). Na Univerzitě Karlově v Praze absolvoval doktorské studium oboru Slovanská filologie (Ph.D.). V roce 2015 habilitoval v oboru Etnologie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Od roku 1997 začal přednášet v ČR, a to na filozofických fakultách na Karlově univerzitě, univerzitě v Pardubicích, Zápa-dočeské univerzitě v Plzni a Masarykově univerzitě v Brně. Od roku 2013 působil i na Fakultě multimediálních komunikací ve Zlíně, kde přednášel teorii komunikace a sociologie. V současné době, mimo jiné, přednáší vývoj médií na Katedře marketingové komunikace Fakulty ekonomických studií Vysoké školy finanční a správní, dále pak kulturní antropologii na Univerzitě v Salernu (*visiting professor*). Zajímá se o sémiotiku, kvalitativní výzkum, netnografii a politický marketing. Je autorem nebo spoluautorem více než 60 odborných publikací v Čechách i v zahraničí.